

Bibliyografya :

Dr. OSMAN ERSOY'UN MÜHİM ESERİ

Dr. Osman Ersoy'un «*Türkiye'ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler*» adlı eseri yayımlanmış bulunuyor. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Enstitüsü'nün I sayılı yayımı olan eser, 78 sayfadır. Kütüphanecilik Enstitüsü'nün eski müdürü Prof. Dr. Lewis F. Slieg'in İngilizce ve Osman Ersoy'un Türkçe birer önsözü ile başlayan eser, altı bölüme ayrılmıştır.

Birinci bölümde eserin gaye ve hedefi, takip edilen usul ve kaynaklar ele alınmıştır.

«Matbaacılığın Doğuşu ve Yayılışı» başlığını taşıyan ikinci bölümde Uzak Doğu'da (Çin'de ve Kore'de), Türklerde (Uygurlarda) ve Avrupa'da, matbaanın varlığı hakkında mevcut bilgileri ve fikirleri buluyoruz.

Eserin bizim için en mühim kısmı üçüncü bölümden itibaren başlamaktadır. «Türkiye'ye Matbaanın Girişi» başlıklı üçüncü bölüm (Sf 17 - 22) ile «İlk Türk Matbaası» başlıklı dördüncü bölümlerde (Sf. 23 - 36) matbaanın Türkiye'deki tarihçesi hikâye edilmektedir. 1728 yılına kadar azınlıkların Türkiye'de matbaacılığa yaptığı hizmetler, *İbrahim Müteferrika*'dan önce Türk matbaasının kurulmuş olması ihtimali meselesi ve nihayet *İbrahim Müteferrika*'nın kurduğu matbaa, bu iki bölümde yabancı ve yerli kaynaklardan faydalanılmak suretiyle incelenmektedir.

Beşinci bölüm, *İbrahim Müteferrika*'nın bastığı eserlerin bibliyografyasıdır. Bu bölümde önce haritalar, sonra kitaplar ele alınmış (Sf. 37 - 45) ve eserler hakkında derli toplu bibliyografik bilgi verilmiştir.

Sonuç başlıklı altıncı bölümden sonra «Ek» ler ve nihayet bibliyografya kısımları gelmektedir.

«Matbaanın Yayılışı» başlıklı I sayılı Ek'te, belli başlı dünya şehirlerindeki matbaalar tarih sırasıyla tesbit edilmiştir.

II numaralı Ek'te 1505 - 1520 tarihleri arasında Yahudi matbaacılar tarafından Türkiye'de basılıp halen British Museum'da bulunan kitapların listesi yer almaktadır.

III sayılı Ek, Türkiye'de basılan ve Bibliothéque Nationale için satın alınan kitapların listesidir.

«İzmir'deki Yahudi Matbaacılığı» başlıklı IV sayılı Ek'te bu şehrimizde kurulmuş Yahudi matbaaları yer almıştır.

V sayılı Ek, III. *Murad*'ın kitap satışına izin veren fermanının, VI numaralı Ek ise, şair *Neures*'in *İbrahim Müteferrika* için yazdığı şiirin suretidir.

Eser, 4 sayfalık bir bibliyografya ile sona ermektedir.

«*Türkiye'ye Matbaanın Girişi ve İlk Basılan Eserler*», ciddi eser tipinin güzel bir örneğidir. Bu konu üzerinde çalışmayı 1955 yılında Amerika'da bulunurken düşünen *Osman Ersoy*, memlekete döndükten sonra, Kütüphanecilik Enstitüsü'nün o zamanki profesörünün de kendisini teşviki üzerine işe başlamış ve neticede bu güzel eser meydana gelmiştir.

Dr. Osman Ersoy'un bu eserinde dikkati çeken mühim bir husus da Türk diline verdiği kıymettir. Ankara Üniversitesi'nin bu genç ve değerli mensubu,

eserinde, lüzumsuz yabancı kelimeler kullanmaktan imkân nisbetinde kaçınmış, ayrıca Türk dilinin - birçok eserlerde ihmal edilen - kurallarına ve hususiyetlerine uymaya da dikkat etmiştir. Meselâ birçok eserlerde *Osman III*, *Selim II* şeklinde batı dilleri kurallarına uyularak yazılan Türkçe adlar, *Osman Ersoy*'un kitabında Türkçe şekilleriyle (yani sıfatlar başa alınmak suretiyle) yazılmıştır.

Yine, kitap adlarının bütün kelimelerinin büyük harfle başlatılmış olması da Türkçeye gösterilen saygının bir ifadesinde başka bir şey değildir.

Eserde mutlaka bir eksik aramak gerekirse, İngilizce bazı kaynaklardan nakledilmiş metinlerin Türkçelerinin verilmemiş olmasını söylemek mümkündür. Kitabın bilhassa ilk sayfalarında daha çok bulunan bu İngilizce metinlerin Türkçeleri - hiç olmazsa haşiyelerde - verilmiş olsaydı, bu dili bilmiyenlerin istifadelelerinde bir eksiklik bırakılmamış olurdu.

Dr. Osman Ersoy'u bu eserinden dolayı tebrik etmek lazımdır. Türk kütüphaneciliğinin, bu genç ve memleketsever mensubundan daha pek çok eserler bekleyeceği şüphesizdir.

Nejdet SANÇAR

Türkiye'de Kadınlar Hakkında Yayınlanmış Eserler. Bibliyografya.

Hazırlayan : Neriman DURANOĞLU. Ankara 1959
Akın Matbaası. 142 S. 8° Fl. 5 lira. «Kadının Sosyal
Hayatını Tetkik Kurumu Yayınları, Sayı : 6»

Önsözü Prof. Dr. Afetinan tarafından yazılmış olan bu bibliyografya, Türkiyede eski ve yeni harflerle kadınlık ve kadınlar üzerine yayınlanmış kitapları, süreli yayınları tanıtmaktadır. Neriman Duranoğlu, «Bibliyografyanın amacı ve hazırlanması» başlıklı paragrafında : «Bibliyografyanın amacı bir açığı kapatmaya çalışmak ve bu konuda ilk adımı atmaktır. Kadın konusunu inceliyen araştırmacı için ilk kaynak olarak başvurabileceği bir kadın bibliyografyasının bulunması lazımdır.» diyor. Onu bu bibliyografyayı hazırlamaya götüren nedenler arasında, bir kütüphanede çalışması, kütüphanelerimizde konu kataloglarının henüz istenilir hale gelmemiş olması dolayısı ile karşılaşılan güçlüklerle yakından tanık olması başta gelir. Duranoğlu'nun nedenleri arasında - kendisinin de bir kadın olması dolayısı ile ortaya koyduğu - bir «duygu» unsuru var. Haklı olarak, Dr. Müjgan Cınbur'un, aynı kurumun yayınları arasında çıkan : «Türk Kadın Yazarları Eserleri. Bibliyografya. 1928 - 1955» adlı kitabının önsözündeki Türk kadının neler yaptığına, yapabileceğine

dair paragraflar onu onu uygulandırmıştır. Bu kadınlık için neler düşünülmüş, neler yazılmış? İşte hazırladığı eser buna da cevap verecektir.

N. Duranoğlu kitabının bibliyografya bölümüne geçmeden önce : «Kadının hak ve hürriyetlerinin tarihine kısa bir bakış» başlığı ile faydalı bir özet de vermektedir.

Kitapta 523 eserin - tavsifli - künyeleri verilmiştir. Bir bölümde yeni Türk harfleriyle basılmış eserler; bir bölümde de eski harflerle basılmış eserler (çevriler, süreli yayınlar dahil) tanıtılmıştır. Kitabın çeşitli dizinleri var : 1. Yazar adları dizini; 2. Eserlerde emeği geçenler dizini; 3. Yazar kabul edilen hükmi şahsiyeti haiz müesseselere ait dizin; 4. Kitap adları dizini; 5. Süreli yayınlar dizini; 6. Konu sınıflandırmasının alfabetik dizini.

Künyelerin sıralanılışında Dewey Onlu Tasnif sistemine uyulmuştur. Bu bakımdan kitabın başında bu sınıflandırmanın plânı da verilmiştir. Bir de Kısaltmalar Cedveli eklenmiştir.

N. Duranoğlu, bir bibliyografyanın kullanılmasını kolaylaştıracak her her unsurunu düşünerek kitabını düzenlemiştir.

Konular pek çeşitlidir. En son dizin incelendiği zaman görüldüğü gibi, N. Duranoğlu, kadını her cepheden ele alan kitapları almaya çalışmış, muâşeret edep lerinden sağlık öğütlerine kadar hiçbir meseleyi kitabının dışında bırakmamaya uğraşmıştır.

N. Duranoğlu'nun bibliyografyası, araştırmacılara kütüphanelere çok yararlı bir kılavuzdur. Yazar, bir yandan da, kadınlığa yararlı bir hizmette de bulunmaktadır. Dr. Müjgan Cınbur'un yukarıda adını andığımız bibliyografyası (*) ile birlikte, onun kitabı da güzel birer örnek olarak bundan sonra hazırlanacak eserlere öncülük edecektir.

**Eski Harflerle Basılmış Türkçe Tarih Kitapları
(Türkiye Tarih Yayınları Bibliyografyası'na Ek)**

Yazan : Muharrem D. MERCANLIGIL. Ankara
1959 Sevinç Matbaası. 36 S. 8° 4 Lira. (Yeni Yayınlar dergisi abonelerine 2 Lira)

Enver Koray'ın 1952 de Maarif Vekâleti tarafından bastırılan «Türkiye Tarih Yayınları Bibliyografyası. 1729 - 1950» adlı kitabına bir ek olarak hazırlanan bu küçük kitapta, Enver Koray'ın bibliyografyasındaki eksi harfli Türkçe kitaplar arasında bulunmayan 207 kitabın künyeleri sıralanmıştır. Bibliyografyaya kitap adlarına göre bir dizin de eklmiştir; çünkü künyeler yazarların soyadlarına göre sıralanmıştır.

Enver Koray'ın bibliyografyasını bir bakıma tamamlayan bu küçük kitap 500 adet basılmıştır. (Bültenimizin VIII. cilt/2 sayısında da yer almıştı.)

(*) Bültenin V/3. sayısına bakınız.

Türk Amme İdaresi Bibliyografyası
1928 — 1957

Seçme ve Notlu

Hazırlayanlar : Prof. Dr. Albert L. STURM - Doç. Dr. Cemal MIHÇIOĞLU. Şerif TUTEN ve Münise AREN'in yardımı ile. Ankara 1959 Ajans Türk Matbaası. X + 231 S. 8° Fiyatı 750 kuruş. «Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İdari İlimler Enstitüsü - Graduate School of Public Administration and Social Service, New York University. Fakülte Yayın No. 87 - 69. Enstitüsü Yayın No. 5. 100. Yıl Yayınları Sayı : 3. Müşterik Yayın»

Önsöz : İdari İlimler Enstitüsü Müdürü Prof. Dr. Tahsin Bekir Balta, Girişte, kitabı düzenleyenler, amaçlarını ve tutulan yolu açıklamaktadırlar : Kitap, Türkiye'de yeni Türk harflerinin kabul edildiği 1928 yılı başlangıç tutularak hazırlanmıştır; bu yıllar da Batı memleketleri amme idaresi incelemelerinde yeni gelişmeler kaydedilmektedir; Türkiye ise bu yıllar içinde yeni rejimini kurmak yolunda bulunmaktadır. Hattâ yazarlar, bunu dikkate alarak bazı esirleri - 1928 den önce yayınlanmış olmalarına rağmen - kitaba almışlardır. Eserde seçme esas tutulmuş, tesbit edilen 4.000 kitap ve makaleden ancak 1.133 i kitaba geçirilmiştir. Bibliyografya, daha çok Amerika ile öteki Batı ülkelerinde amme idaresi incelemelerinde kabul edilen genel plân içinde ele alınmıştır. Bibliyografik künyelerin tesbitinde Milli Kütüphane'nin kullandığı sistem esas tutulmakla birlikte eser aynı zamanda İngilizce olarak da basıldığından, iki kitabın bir bakıma birleştirilebilmesi için zaman zaman bu ölçüden ayrılmak gerekmiştir. Künyelerin tesbitinden sonra kitap veya yazı üzerinde kısa notlarla açıklama yapılmıştır.

Künyeler, şu genel konu başlıkları altında, hır konu içinde alfabetik sıraya göre verilmektedir :

- I . Devlet ve siyasi müesseseler;
- II . Amme idaresi ve idare hukuku ile ilgili genel eserler;
- III . Teşkilât ve idare;
- IV . Personel idaresi;
- V . Mali idare;
- VI . İdari yetki ve usulleri;
- VII . İdarenin kontrol ve murakabesi;
- VIII . Başlıca idari faaliyet sahaları;
- IX . İdare tarihi ve biyografisi;
- X . Dergiler;
- XI . Genel müracaat kaynakları;

Kitabın sonunda : Yazar ve Konu İndeksleri yer almaktadır.

Bibliyografyanın İngilizce basımının künyesini de aşağıya alıyoruz :

Bibliography on Public Administration. 1928 - 1957.
Selective and Annotated. English Editor : Elwyn
A. Mauck. X+ 224 S. Price \$ 3.00 - T. L. 27.50
(Künyenin geri kalan unsurları müşterektir.)

Türk Hukuk Bibliyografyası
1955 — 1957

(Yirmi Senelik Türk Hukuk Bibliyografyasına'na Ek)

Hazırlıyan : Rıdvan Bülent ERCİYES. Ankara 1959
Güzel İstanbul Matbaası. (11) + 355 S. 8° «Ankara
Universitesi Hukuk Fakültesi Hukuki Araştırmalar
Enstitüsü - Newyork Üniversitesi Ämme İdaresi
ve Sosyal Hizmetler Fakültesi. Müşterek Yayınlar
Serisi No. 10»

Rıdvan Bülent Erciyes'in 1956 yılında basılmış olan ve aynı yayın serisi içinde bulunan «Yirmi Senelik Türk Hukuk Bibliyografyası»nı Bültenimizin VI. cilt 4. sayısında (1957) tanıtmıştık (S. 109).

Yukarıda künyesi verilen bibliyografya o eserin ikinci cildi niteliğindedir. R.B. Erciyes, bu ciltte 1955 - 1957 yılları arasında Türkiye'de kitap veya makale halin de yayınlanmış hukuk yazılarının künyelerini bir araya getirmektedir. Tuttuğu usul, alfabetik sıra içinde bir konular dizisinin altında künyelerin gösterilmesidir. Acentecilik, Açığa imza, Açık denizlerin serbestliği prensibi, Adalet Divanı, Adalet İstatistikleri Türkiye, Adalet işleri - Türkiye... gibi. Yazıların çıktığı süreli yayınlar kısaltmalarla gösterilmiştir. Bu kitapta 4180 kitap ve yazının künyesi derlenmiş oluyor. (İlk ciltte bu sayı : 10800 idi).

Kitabın sonuna : «Yazarların ve çevirenlerin soyadlarına göre alfabetik fihrist» eklenmiştir.

İstanbul Kütüphaneleri

ve

Yazma Tıp Kitapları

(Libraries of İstanbul and their Medical Manuscripts)

Yazan : Muzaffer GÖKMAN. İstanbul 1959 İstanbul Matbaası. 40 S. «İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Tarihi Enstitüsü Neşriyatından Sayı : 56»

Ord. Prof. Dr. A. Süheyl Ünver'in bir önsözü (Sunarken) ile başlayan bu küçük kitapta İstanbul kütüphaneleri üzerine faydalı bilgiler yer almıştır. Yazar, Birkaç Söz'ünde İstanbul kütüphanelerine dair tarih bilgisi de vermektedir. Kitaba alınan konular şunlardır :

Istanbul kütüphanelerinin adresleri;

Kütüphanelerimizde yazma ve basma sayısı (Kütüphanelerin alfabetik sıraya alınmış adları altında, basma ve yazma eserlerinin sayısını veren cedveller),

Muhtelif kütüphanelerin halen bulunduğu yer (Bu cedvelde çeşitli koleksiyonların hangi kütüphanelerde bulunduğu da gösterilmiştir),

Yazma Tıp kitapları (Alfabetik sıra içinde kütüphane adları sıralanmış, her kütüphanede bulunan yazma tıp kitaplarının sadece numaraları gösterilmiştir),

Kütüphaneler ve yazma tıp kitapları (Yine kütüphanelerin adı alfabe sırası içinde gösterilmiş ve her birindeki tıp kitaplarının sayısı ile ciltbirliği sayısı verilmiştir).

Okunacak Romanlar

Yazan : Baha DÜRDER. İstanbul 1959 Yeni Matbaa.
64 S. 8° 100 kuruş. «İstanbul Öğretmenler Derneği

Öğretmen Cep Kitapları : 6. III. Seri : Öğretmen
İçin Faydalı Kitaplar»

Zaman zaman kişiler, ya da kurumlar, dünya edebiyatının kalburüstü gelen eserlerini belirtmek için yol gösterici listeler düzenler. (Bak. V. cilt - 1. sayıdaki : «Mühim Kitaplar» başlıklı yazımız.x). Baha Dürder'in bu küçük, faydalı kitabı bu çeşit listelere yer vermektedir.

1. Bölüm'de «Şahıs Listeleri» yer almıştır : Will Durant, André Gide, Somerset Maugham, W. Y. Phelps, Morley Callaghan, Thomas Mann, Carl Cmer, Thomas Craven, Cornelia Otis Skinner'in listeleri. Bu bölüme «Komisyonların veya anketçilerin listesi» katılmış; ayrıca Nurullah Ataç'ın «Romancılarım» yazısı eklenmiştir.

2. Bölümde yazar, «En çok oy alan romancıların dilimize çevrilmiş eserleri»nin, yazar adlarına göre alfabe sırasına konulmuş bir bibliyografyasını düzenlemiştir. Ayrıca, yazarlar hakkında Türkçede bulunan kitaplar da not edilmiştir.

Bu küçük kitap yalnız öğretmenleri değil, okuyan herkesi ilgilendirecektir.

S. N. Ö.

X — O zaman Califormia'dan gönderdiğim bu yazıya «Mühim Kitaplar» gibi pek genel bir başlığı Bülten yazı kurulu uygun görmüş olmalıdır. Çünkü, uzun yıllardır «mühim» sözcüğünü kullanmıyorum.